

การละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็ก และ เยาวชน

สถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนในสังคมไทย มีปรากฏการณ์ในหลายรูปแบบ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาหลายทศวรรษ และยังคงดำรงสืบเนื่องในสังคมไทย และมีแนวโน้มขยายความรุนแรงกว้างขวางขึ้นกับกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างๆ

ข้อมูลของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2545 พบว่าเด็กที่อยู่ในอายุ 1-14 ปี ประมาณ 6 ล้านคนอยู่ในครอบครัวที่ยากจน เด็กถูกทอดทิ้งมีจำนวนมากกว่าแสนคน เด็กกำพร้ามีจำนวนประมาณ 350,000 คน เด็กเร่ร่อน มีประมาณ 370,000 คน เด็กพิการทางกายหรือทางจิตกว่า 400,000 คน เด็กชนเผ่าที่เป็นกลุ่มคนชายขอบกว่า 200,000 คน และ

จากรายงานของสถาบันสวัสดิการและพัฒนาเด็กมูลนิธิเด็ก ให้ข้อมูลเรื่องภาวะยากลำบากที่เกิดกับเด็กบางประเภท ในปี 2545 ซึ่งเก็บรวบรวมจากการเก็บข้อมูลในจังหวัดพิษณุโลก น่าน เลย อุตรดิตถ์ และลำพูน จำนวน 6,417 คน จาก 68 โรงเรียน และวัด สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน (ซึ่งสภาพปัญหาที่เด็กเผชิญและประสบอยู่สะท้อนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ของเด็กและเยาวชนตามหลักกฎหมายสากลของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก)

1. เด็กถูกทอดทิ้งในประเทศไทยวันละ 8 คน โดยเฉพาะเด็กที่ติดเชื้อมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กที่ถูกทอดทิ้ง 3 ใน 5 คน จะถูกทอดทิ้งหลังคลอด เด็กที่ถูกทอดทิ้ง จำนวน 4 ใน 5 คน จะถูกทอดทิ้งหลังคลอด แม่ตั้งครรถ์นอกสมรส และต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง แม่ของเด็กถูกทอดทิ้ง 1 ใน 10 คน แยกทางกับสามี ถูกข่มขืน หรือตั้งครรถ์กับคนในครอบครัว เด็กที่ถูกทอดทิ้งมักจะมีพัฒนาการช้ากว่าวัย
2. เด็กและเยาวชนที่ถูกทารุณเป็นเหยื่อของความขัดแย้งของครอบครัวและสังคม เด็ก 1 ใน 4 คนถูกทุบตีในบ้าน เท่าที่พบเด็กถูกทารุณอายุน้อยที่สุด 24 วัน ผู้กระทำในครอบครัวจะเคยพบเห็นและยอมรับการกระทำทารุณว่าตนเองจะตบตีภรรยาหากกระทำตัวไม่ดี ส่วนเด็กที่ถูกกระทำทางเพศมีแนวโน้มอายุน้อยลง และผู้กระทำก็มีอายุน้อยลงน้อย ยังมีการละเลยไม่ช่วยเหลือเด็กจากสังคมเมื่อพบเห็นเด็กที่ถูกกระทำทารุณ
3. เด็กเร่ร่อน มีทั้งที่เร่ร่อนตามครอบครัวมาหางานทำในเมือง หรือเร่ร่อนตามลำพัง เฉพาะในเมืองใหญ่อาจมีถึงหมื่นคน เป็นชายมากกว่าหญิง เด็กเร่ร่อนจำนวน 1 ใน 6 จะเร่ร่อนถาวรเป็นขอทาน กินอยู่หลับนอนตามใต้สะพาน

ตลาด วัด ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ สาเหตุที่เร่ร่อนเพราะหนีออกจากบ้าน เพื่อนชวนมาเที่ยว พลัดหลง ขอดานหรือขายของตามสี่แยก ทั้งที่ทำงานด้วยตัวเองหรือเป็นเครื่องมือให้พ่อแม่

4. เด็กถูกรกรมกรมีจำนวนไม่แน่ชัด ส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษาเมื่อจบชั้นประถมไม่มีโอกาสให้เรียนต่อ เด็กที่ได้อยู่กับพ่อแม่ในบริเวณก่อสร้าง เมื่อโตพอ ช่วยตัวเองได้ มักถูกส่งไปอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย เด็กถูกรกรมกรก่อสร้างมักได้รับบาดเจ็บเนื่องจากตะปูตำ ไม้ตกใส่ ถูกเหยียบช่องทูปมือ แก้วบาด และมักเรียนรู้เรื่องเพศตั้งแต่อายุน้อย
5. เด็กในชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ มีเกือบ 8 หมื่นคน มักมีปัญหาสุขภาพ ขาดสารอาหาร เป็นโรคผิวหนังสกปรก มอมแมม ทารก 7 ใน 10 คน ไม่ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด
6. มีเด็กติดเอดส์จากแม่ในปัจจุบันประมาณ 6 หมื่นคน ทั้งยังจะต้องกำพร้าเนื่องจาก พ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์อีกเป็น แสนคน คาดว่าถึงปี 2548 จะมีเด็กติดเชื้อเอดส์ประมาณ - แสนกว่าคน หรือประมาณปีละ 5-6 พันคน รวมทั้งกลุ่มวัยรุ่นที่ติดเชื้อโดยผ่านการมีเพศสัมพันธ์ หรือใช้เข็มร่วมกันในการใช้ยาเสพติด

การละเมิดสิทธิมนุษยชนกับเด็กและเยาวชน

การละเมิดสิทธิด้านเด็ก เกิดขึ้นกับกลุ่มเด็ก และเยาวชนประเภทต่างๆ แตกต่างกันไปได้แก่

- 1 . การถูกละเมิด และอันเนื่องมาจากเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ** ไม่ได้ได้รับการคุ้มครอง ที่จะได้รับการดูแล การรักษา ฟันฟูที่พึงได้อย่างเหมาะสม หมายถึงเด็ก ที่มีความแตกต่างจากเด็กปกติ ซึ่งยังไม่ได้รับการบริการรวมทั้งแก้ไขถึงบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ จากรัฐ เช่น การศึกษา สาธารณูปโภค รวมทั้งไม่มีหลักประกันที่กลไก และนโยบายต่างๆ และส่งผลในทางปฏิบัติจริง เช่น เด็กพิการด้านต่าง ๆ เด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้ เด็กปัญญาเลิศ เด็กกำพร้า เด็กที่บิดามารดาต้องโทษจำคุก เด็กยากจน ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาดูจากการที่ครอบครัวหรือผู้ดูแลโดยลำพัง ไม่สามารถดูแลเด็กเหล่านี้ให้สอดคล้องกับสภาพของเด็กได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรเอกชน

- 2. การละเมิด ทั้งทางร่างกาย จิตใจ** จากการถูกละเลย ปล่อยให้ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร เด็กอยู่ในภาวะเสี่ยง คือ เด็กที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ว่าที่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ที่มีความเสี่ยงจะถูกกระทำทารุณกรรม ถูกละเลยละเลย หรือถูกทอดทิ้งในรูปแบบต่างๆซึ่งอาจจะได้รับอันตรายต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านครอบครัว และอาจมีปัญหาลักษณะพฤติกรรม

- 3. เด็กถูกละเมิดจากการถูกระทำ** คือ เด็กที่ถูกละเลยละเลยหรือถูกทอดทิ้ง ให้ตกอยู่ในภาวะอันตรายรวมทั้งถูกทำร้ายทุบตี ทารุณ ถูกทำร้ายร่างกาย ทางจิตใจ หรือถูกล่วงเกินทางเพศจากบุคคลในสังคมแวดล้อมหรือแม้แต่มนุษย์ภายนอกนอกจากนี้ปัญหาการกระทำทารุณต่อแรงงานเด็ก อาจออกมาในรูปแบบการถูกใช้แรงงานหนัก เด็กถูกนายจ้างทุบตี ทำร้าย และข่มขืน เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาตั้งแต่แรกแล้ว

- 4. สิทธิอันพึงเข้าถึงและได้รับการบริการต่างๆ ที่ไม่พูน และบ่าบับ** เด็กที่มีปัญหาลักษณะพฤติกรรม คือ เด็กที่มีพฤติกรรมผิดแผกแตกต่างไปจากเด็กปกติในวัยเดียวกันและมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืน ต่อต้าน กฎเกณฑ์ของสังคม ต่อต้านระเบียบวัฒนธรรมนิยมปฏิบัติของสถาบันทางสังคมที่เด็กสังกัดอยู่ เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือ แม้แต่ชุมชน เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาตั้งแต่แรก

- 5. การคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมต่อเด็กกระทำคามผิด** คือ เด็กที่กระทำคามผิดทางอาญาและเป็นเด็กที่อาจมีปัญหาลักษณะพฤติกรรมถูกละเลยละเลยและอาจถูกทารุณกรรมมาก่อน ทั้งนี้เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาตั้งแต่แรกเช่นเดียวกัน

สำหรับบทบาทและการดำเนินการเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กมีดังนี้ เช่นการพัฒนาทั้งการคุ้มครอง ป้องกัน การแก้ไขปัญหาทั้งโดยมุ่งเน้นการพัฒนาต่อเด็กเอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาครอบครัวและการมีส่วนร่วมของชุมชน และสังคมตลอดจนกระทั่งการรณรงค์ เผยแพร่ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการละเมิดสิทธิเด็ก อีกทั้งดำเนินการโดยใช้มาตรการทางกฎหมายฝักระบวนการยุติธรรม